

CONFESIUNILE UNUI OUTSIDER DE CURSĂ LUNGĂ

Autor: Petru Dimitriu | 20 octombrie 2023

M-am născut la începutul anului 1996, în plină tranziție între mileniali și Generația Z, la malul Dunării, în Galați, într-o Românie care astăzi îmi pare, realmente, o altă lume. La școală, unde am mers – cum altfel – „cu cheia la gât”, am „prins” anii în care bătaia în școli încă era validată social ca metodă de disciplină – ce-i drept, ultimii. Pe stradă, oamenii își făceau cruce în public când vedeau o ambulanță și, după Paști, se salutau consecvent cu „Hristos a înviat”: la telefon, pe stradă, în instituții. Nu cunoșteam oameni prea diferiți de noi și, mai ales, nu cunoșteam oameni „bogați”. A fi bogat părea o trăsătură fantastică, proprie unor personaje din basme, și aparent inaccesibilă oamenilor de rând. Țin minte, însă, mersul la un loc misterios, numit „la FNI”, despre care, într-o perioadă, s-a vorbit mult la televizor. Televizorul, un bun indispensabil și un cvasi-membru al familiei în orice apartament, era cel care simțeam că diferenția oamenii cel mai acut, căci cunoșteam două tipuri de oameni: cei care se uită la *Pro*, și cei care se uită la *Antenă*. La fascinant de vulgare – pe atunci – *Vacanța Mare*, plutonierul Garcea „lua în bășcălie” în plin *primetime* un bărbat cu părul lung: „Ăsta e homosexual! Mamă, ce i-aș bate eu pe hippioții ăștia! Cred că are și păduchi în cap!”¹. Așa am învățat, pe atunci, să mă tem de bărbații cu părul lung, dar, din fericire, nu mi-a fost dat să văd aproape niciunul în copilărie. România era, pe atunci, în plină tranziție, cei mai mulți oameni, în esență – indistinctibili, iar clasa de mijloc – inexistentă. Aceasta era, însă, lumea adulților, a cărei observație am abandonat-o curând, pentru a-mi găsi un loc în lumea ce se contura în jurul generației mele. De atunci, de la începutul adolescenței, și în unele privințe până astăzi, a întreține o viață socială diversă mi s-a părut, din ce în ce mai mult, un șpagat imposibil, între noi și noi falii și insule sociale, în care cea mai extremă poziționare pe spectrul opiniilor de orice fel pare a fi chiar „centrul extrem”.

Spre sfârșitul claselor gimnaziale, firea mea contemplativă, animată de nevoia de apartenență și afirmare adolescentină, m-a împins să mă atașez, organic și din proprie inițiativă, aproape simultan, unei găști de tineri rockeri de vârste apropiate și... corului bisericii mele de cartier. Mi-am lăsat pleată, mi-am înnegrit parțial garderoba și am învățat să cânt vocea baritonului de la *Liturghia psaltică pentru cor mixt*, atunci când nu

ascultam *Smells Like Teen Spirit*, *Stairway to Heaven* sau *Alternosfera*.

Eram încântat de asortimentul de activități pe care îl născocisem pentru mine. În gașcă am deprins o oarecare dezinvoltură, am asistat și participat la câteva drame tinerești și am învățat să apreciez estetica urâtului, în perioada în care curentul *emo* era la vârf la noi în țară. La biserică, ceea ce a început cu fascinația sinceră față de cântarea corală s-a dezvoltat într-o fascinație față de forma și înțelesul slujbelor, apoi față de teologia creștină în general. În duminicile din vacanța de vară dintre gimnaziu și liceu mă purtam de-a dreptul cameleon; dimineața - la biserică, încă de dinaintea sosirii preotului și până la stingerea candelabrului; după-amiaza - frecventând tot felul de ascunzișuri de pe faleza Dunării, ascultând muzică la chitară, cântând și experimentând încântat mici momente de contracultură. Nu găseam multe incompatibilități între cele două ipostaze pe care le manifestam; atât creștinul ideal, cât și rockerul prototipic, îmi spuneam, sunt oameni cultivați, inteligenți, rebeli, iubitori de contemplație și de muzică; diferențele rezidă în viziunea despre lume și în comportament, dar exersarea acestei alterități, măcar la nivelul comportamentului, nu-mi displăcea, ci dimpotrivă - simțeam că mă călește și mă îmbogățește, fiind oportunitatea pentru un dialog interior constructiv. Încă timid și nedorind să iau parte la unele frivolități specifice grupului, m-am îndepărtat în cele din urmă de gașcă, vag dezamăgit că îmi refuzasem de unul singur acest drum inițiativ. Am păstrat, însă, alura rebelă și spiritul iscoditor, pe care le-am dus cu mine la biserică, unde rebeliunea creștină împotriva *lumii* a prevalat în cele din urmă asupra celei de rocker, absorbind-o, și constituindu-se în principala expresie a spiritului de autoafirmare specific vârstei care a caracterizat adolescența mea.

După un scurt și nefericit puseu de zelotism, am pornit în căutarea unui nou anturaj în care să-mi pot cultiva și șlefui mai atent valorile și, mai ales, în care să pot tranșa micile crize existențiale - care începuseră să mă frământă, ca pe orice adolescent - cu cei de-o seamă cu mine. Am aterizat, în cele din urmă, în lumea organizațiilor de voluntariat ortodox, mai întâi în Galați, iar mai târziu, în Iași. Îndrăgostit de spiritul de comuniune pe care îl generau activitățile precum rugăciunea de seară la comun, serile de discuții duhovnicești, activitățile de caritate și feluritele drumeții misionare (de care și acum îmi amintesc cu drag), nu m-am putut împiedica să remarc, totuși, după un timp, că aceste grupuri prezentau un puternic caracter endogam. Aceiași oameni se întâlneau aproape în aceeași formulă - doar ei, mereu, aceiași, unii fiind deja membri emerți de mulți ani, încă nedeprinși de grup nici după ce vârsta nu le mai permitea să fie membri statutari. La mulți membri am mai remarcat, în plus, și o ciudată închidere față de lumea, oamenii și evenimentele din afara Bisericii. Această inadaptare față de lumea din afara Bisericii părea, în această comunitate, dacă nu un deziderat, cel puțin o non-problemă. Pentru curios de mulți tineri, ASCOR² (dublat, în regiunea Moldovei, de ATOR³), nu era doar un grup de prieteni, ci era, cu desăvârșire, *grupul* de prieteni, și funcționa și ca un turn de fildeș în care acești tineri se puteau refugia liniștiți din calea influențelor corupătoare, în care tabuuri tacite agreate și felurite comportamente emulate configurau o inerție

confortabilă și greu de deturnat. Și, deși totul în legătură cu acest mediu era de-a dreptul obsedant de ortodox, impresia mea a fost, adesea, că în aceste grupuri se dezvoltă, chiar fără o intenție explicită în acest sens, un fel de izolare autosuficientă mai degrabă specifică unei secte.

Predictibil, am reușit să mă remarc de multe ori făcând notă discordantă – de pildă, când am apărut, într-o discuție, libertatea individuală de a renunța la credință în baza liberului arbitru; pentru că am povestit că am asistat, odată, la o liturghie romano-catolică („Te-ai dus să le spui și lor despre dreapta credință, nu?” a sunat atunci o replică); sau atunci când am anunțat că voi diminua participarea mea la activitățile de voluntariat fiindcă... m-am angajat. Nu voi uita replica blândă și compătimitoare a unui tânăr teolog la auzul veștii: „Ce ți-a trebuit să te duci acolo, să muncești atât? Acolo se dau mulți bani, ești iubitor de arginți...”. Acela a fost, pentru mine, semnul că timpul petrecut în grupul de tineri voluntari ortodocși, deși util și împlinitor în multe feluri la vremea lui, luase cu adevărat sfârșit.⁴

Din fericire pentru mine, voluntariatul ortodox nu a fost singura preocupare în timpul meu liber. Mediul școlar-academic și istoricul meu de participări la diverse competiții de programare m-au pus în contact, de-a lungul anilor, cu o rețea de tineri pasionați de informatică și programare din generații apropiate; atât colegi de studii, cât și *tech savvies*, *geeks*, tineri programatori prodigioși, amatori de maratoane și festivaluri de programare, cu care mă reîntâlneam bucuros de câteva ori pe an, la vreo astfel de competiție. Deși subiectele noastre de discuție erau, în mod evident, predominant tehnice sau relative la carieră, nu mi-a fost greu să realizez, atunci când conversațiile noastre virau spre tematici mai substanțiale, că mulți tineri brilianți din această tagmă (și, în general, cei pasionați de științele exacte) păreau să nutrească un raționalism feroce și o delimitare agresivă față de religia organizată și față de Biserică, identificându-se cu această opoziție în același fel în care tinerii din organizațiile bisericesti își îmbrățișau propria variantă de inadaptare. Și printre acești colegi ai mei am stârnit mirare și indignare atunci când îmi afirmam neascuns aderența la valorile creștine și refuzul de a invalida grosolan toată învățătura creștină ca pe o simplă adunătură de superstiții, escrocherii și manipulări. Pentru această vehemență, în câteva cazuri punctuale izolate, am fost chiar obiectul a felurite răutăți gratuite din partea celor pe care, de fapt, mi-i doream prieteni și parteneri de dialog. Toate acestea mi-au adâncit dezamăgirea de a nu-mi fi găsit un anturaj în care să mă pot comporta și exprima autentic și în care să pot dialoga sincer, și astfel, am rămas, în linii mari, un singuratic, întreținând doar prietenii punctuale, de multe ori împovărate de distanța fizică și petrecute predominant în mediul virtual.

Mi-am trăit, așadar, adolescența sfâșiat între bule sociale care nu erau interesate să interacționeze între ele, și în care eu însumi m-am simțit, în fiecare, străin. Pentru unii am fost un mistic cu preocupări intelectuale bizare; pentru alții, un rebel care

raționalizează excesiv; de fapt, tot ceea ce am urmărit eu însumi a fost să mă feresc de ignoranța dată de asimilarea într-un grupuscul omogen și închis, convins fiind că erudiția se obține (și) prin punerea în dialog a opiniilor și stilurilor de viață distincte. Disjunția dintre „sectele” pe care am încercat zadarnic să le concilies, măcar în forul meu interior, a devenit și mai evidentă în momentul în care, cu orice postare de opinie pe rețelele sociale, reușeam să declanșez conflicte acerbe în secțiunea de comentarii între cunoscuții mei cu opinii diametral opuse.

Atunci am început să observ realitatea socială care se conturează încet și în România. De când vitrina posibilităților de autoafirmare s-a îmbogățit, iar accesul la informație s-a democratizat, fiecare dintre noi se simte liber să plece în căutarea propriului sens și a propriei definiri. Parafrazând retorica bisericească relativă la tăria credinței, din ce în ce mai mulți oameni renunță la a mai fi „căldicei” în legătură cu propriile preferințe, transformându-le în aspecte indispensabile ale identității; orice opțiune personală este din ce în ce mai clar definită și asumată: nu doar religia, ci și cariera, partenerul, *hobby*-urile, valorile, orientarea politică sau cea sexuală. Organizații non-formale precum ONG-urile studențești sau cele informale precum comunitățile online de tot felul ajută și ele la agregarea grupurilor și la întărirea convingerilor membrilor din interiorul lor.

Dincolo de asocierea naturală între persoane cu interese comune, într-un exces de autoidentificare cu diverse aspecte ale vieții lor, pare că unii oameni își creează un veritabil stil de viață din ceea ce până acum nu a fost niciodată, inundându-și întregul spațiu personal exterior și interior cu adevărați idoli moderni, uneori până la obsesie: animalul preferat, orientarea sexuală, înfățișarea, *gaming*-ul și, îndrăznesc să spun, chiar și religia. Da, cred că religia poate deveni ea însăși un idol atunci când este practică superstițios și obsesiv, atunci când credinciosul își poartă credința cu o ostentație flamboiantă și declară, de pildă: „Am *doar* prieteni ortodocși, citesc *doar* cărți ortodoxe, vizitez *doar* țări ortodoxe”, în același fel în care un activist LGBTQ, suferind de același tip de exces, își accesoriează ostentativ locuința, garderoba și corpul cu simboluri-curcubeu și aluzii sexual-perverse.

Această autoidentificare maladivă este stimulată, fără îndoială, și de rețelele de socializare, care coagulează rapid comunități în jurul a noi și noi valori definitive de sine, furnizând, din rațiuni comerciale, câte un *echo chamber* dedicat fiecărui utilizator, în care acesta să-și poată reafirma propriile opinii. Iar când comunitățile de orientări opuse se întâlnesc incidental în mediul online la vreo postare cu substrat controversabil, secțiunile de comentarii devin, nu de puține ori, agore virtuale ale prostiei și urii reciproce.

De fapt, tocmai această indisponibilitate la dialog, și nu neapărat agregarea grupurilor sau autoidentificarea cu un stil de viață, este adevărata amenințare pe care divizarea socială o aduce cu sine. Indisponibilitatea de a asculta și de a tolera (nu neapărat de a

accepta) opinii contrare, de a pune la încercare propriile opinii, de a ieși din zona de confort măcar din când în când, pentru a ne oferi oportunitatea unei auto-actualizări sau măcar pentru a nu pierde contactul cu lumea din jur, oricât de decadentă ni s-ar părea – aceste atitudini riscă să ne radicalizeze, însingurându-ne și sărăcindu-ne spiritul și intelectul. Tocmai aceste atitudini toxice sunt cele care au făcut pendularea mea între multiplele grupuri în adolescență pe alocuri insuportabilă.

Iar antidotul pe care îl văd împotriva molimei radicalizării are două componente: educația și smerenia. Educația sub orice formă, în care cuprind și expunerea la religie și cultură, ne provoacă să ne punem marile întrebări despre lume: cea din noi, cea din semenii noștri și cea din jur; iar smerenia este atât un stimulent, cât și un produs al educației, căci realizarea infinității cunoașterii în opoziție cu propria limitare omenească nu poate fi decât un binecuvântat sentiment dezarmant – un motiv să ne dezarmăm în fața semenilor noștri și să-i ascultăm, ca pe unii care cu siguranță știu, au trăit sau au simțit ceva ce noi nu am cunoscut – iar aceasta nu pentru a ne relativiza propriile opinii, ci pentru a le rafina, a le pune în context, sau măcar pentru a învăța să agreăm să nu fim de acord⁵ întotdeauna.

Pribegind între grupurile mai ermetice sau mai amorfe în care m-am perindat din adolescența timpurie până în cea târzie, nu am reușit niciodată să găsesc un *mediu* în care să mă simt cu adevărat integrat; ambiția multivalenței personale m-a făcut să mă simt, de multe ori, un *outsider*, în fiecare. Cu toate acestea, nu mă delimitez de niciunul dintre ele și le consider episoade formatoare în construcția mea de până acum, fiecare în felul său. Astăzi, deși am depășit perioada anturărilor adolescente, mă bucur, totuși, că după tot acest timp am cunoscut o comunitate în care educația, cultura și dialogul, alături de o doză rezonabilă de diversitate de interese, sunt valori de căpătâi. Iar această comunitate este Syntopic.

NOTE

1. Această replică este extrasă din scheciul „Garcea la frizer”, disponibil în mod curent pe YouTube. ↑
2. *Asociația Studenților Ortodocși Români* ↑
3. *Asociația Tineretul Ortodox Român*, o organizație de tineret prezentă în regiunea Moldovei, cu deschidere mai largă, atât pentru elevi și studenți și axată mai mult decât ASCOR pe activism și implicare socială. ↑
4. Se cuvine să nu omit să menționez că, dincolo de observațiile pe care le-am evidențiat în acest paragraf relativ la organizațiile de voluntariat religios în care am activat, această perioadă mi-a furnizat experiențe, amintiri și câteva prietenii prețioase, iar criticile enunțate de mine se referă strict la perioada în care am activat eu, neluând în seamă situația de astăzi, care ar putea fi diferită. ↑
5. În engleză: *agree to disagree*. ↑

Imagine: Unsplash